

foi senzilla o doble, no hi ha motiu suficient ni en italià per negar que el seu consonantisme fos igual al de les altres llengües romàniques, com sigui que en aquesta llengua es troben *bascio* i *cascio* junt amb *bacio*, *cacio* (BASSIUM, CASEUM), i des de Siena cap al Sud es diu *cascione* OCCASIONEM (M-Lübke, *Rom. Gramm.* I, § 511).

Podem, doncs, partir pertot arreu del prototipus *LĪSĪS, i és convincent, sense altra reserva sinó que el port. *liso* més aviat semblaria correspondre a *LĪSUS (cf. *beijo*, *queijo*), però hi pogué haver ja d'hora reducció del diftong *ij* abans que el seu segon element arribés a palatalitzar la *-s* següent. Pel que fa al francès *lisse* és un mot recent (S. XVI), i s'està d'acord a mirar-lo com un occitanisme (Barbier, *RLR* LVI, 211), per tant no ens cal basquejar-nos-en.

Com a ètimon difícilment podem pendre en consideració el gr. *λισός* 'llis', com observa M-Lübke (*REW*, 5081), puix que no és gaire més que una paraula homèrica, si bé imitada més tard per alguns èpics i fins per algun historiador: per tant no hi ha probabilitat que passés, tot restant-hi inèdita, al llafí vulgar.

Però tampoc no és versemblant que vingui del germ. occid. *līsi* 'silencios', 'suau, delicat' —documentat en alt- i baix-alemany i en neerlandès, des de l'etapa mitjana d'aqueixos idiomes, a-al. ant. *liso* adv. 'en veu baixa', 'a poc a poc', cf. *līsiān* 'lliscar', suec *lisa* 'alleujament'—, com ho han acceptat diversos romanistes, des de Diez, *Wb.*, 194 (*REW*, RJCuervo, *AlcM*):¹ no ho és per raons semàntiques, i tenint en compte que un mot que manca en francès, i es presenta arrelat des d'antic en tots els dialectes sards no té probabilitats de venir del germànic.

En fi és insostenible en fonètica i en semàntica la idea de Wartburg (*Französisches Et. Wb.* v, 381-4) de fundar-se en aquell baix llafí *lixare*, que no és més que un hapax, que bé podria no ser més que una disfressa arbitrària de l'it. *lisciare*, i que en tot cas no pot ser pretext per partir d'un ll. *LĪXĀRE 'passar la bugada', mot merament suposat a base de LĪXĪVUS 'lleixiu' i el ll. *elixare* 'fer bullir' (amb alguna glossa deguda a confusió de glossadors).

D'altra banda hi ha variants fonètiques, molt semblants per cert, però incompatibles amb la base *LĪSĪS, i no menys amb la de les llengües germàniques: sobre-selvà *leis̄chen* (f. *leischna*) 'llis', 'relliscós', francès *aléser* 'polir, regularitzar la superfície d'un metall' (en el Berry *aliser*), que suponen LES-; oc. ant. *lipsar*; b. ll. itàlic *lixare* en un text del S. VIII 'allisar' (*Bull. Du C.* XII, 135); *lliscar*, usat a Ponts en lloc de 'lliscar' (Montanyà, *Topogr. Mèd.*, p. 212); així mateix, d'una banda el nostre *lliscar* (que bé podria ser una complicació comparable a aqueixos *lipsar/lliscar*), i en fi el cast. DESLIZAR (*DCEC/DECH*) i els seus afins que correspondrien a una base LĪZ- o LICĪ.

Tot, vacil·lacions fonètiques que fàcilment s'explicarien admetent un origen expressiu o onomatopèic; alhora observem que en grec, al costat de *λισός* hi ha també *λίσ*, *λίσπος* i *λίστρος*; de manera que el més

probable és que també aquestes formes, i fins i tot part de les germàniques siguin de creació expressiva. En fi, no perdem de vista que hi ha encara coses molt semblants en altres llengües indoeuropees, almenys en es-lau: paleoeslau *slizūkū* 'propens a relliscar', ucraïnès *slizūkij* 'relliscós'.²

Amb el cast. *deslizarse* [fi S. XIII; *deslizar* intr., en JRuiz, Fr. Luis, Lope etc., i rimant amb sonora i escrit amb *-z-* en autors medievals que encara no l'han confosa amb la *-ç-*] van el port. *deslizar* «escorregar brandament; resvalar» i una sèrie de formes circum-pirenaïques, entre elles la variant amb *-ss-* del Maestrat i Tortosa, i altres mots que ja he citat a propòsit de LLIDO.

I, molt particularment, el substantiu femení *llissa*, que s'estén almenys des de la Vall d'Aran fins a l'Alt Conflent i Vallespir: per a una 'valleta o coma molt pendent' que sovint coincideix amb un camí de l'allau, i més pròpiament s'usa com a rossegall de troncs o per engegar-hi muntanya avall els que ha destralejat el llenyataire; són innumerable sobretot les que hi ha en els termes més alts de la baga del Conflent i als boscos del Capcir, sovint amb nom propi: «per allà hi ha una *llisa* que en diuen Formiguera», em deien a Fontpedrosa, però resultà que eren tres o quatre d'adjacents, amb aquest nom, i altres de més separades (La *Llissa* del Pla de l'Ós, de la Grimalda, de l'Horri, 1960); de vegades tant rostes que acaben en precipici (La *Llissa Tancada* als Angles); me n'anomenen tres en el terme de Formiguera, altres sengles als Angles, Font-rabiosa, Puigbalador; també a Montferrer, El Tec, Prats de Molló; moltes a Évou, Nyer, Tuès, Sant Pere dels Forcats; tot al llarg de Cerdanya, des d'Eina, Er i Llo fins a Lles (1935, amb l'explicació «una llissa és una canalota que hi ha gèspet»), però encara se segueix *llissa* a la Vall d'Aran i fins al Lavedà o Bearn (Palay), a Luixon *eslisso* «ravin forestier».

Notem que aquest tipus lexical reapareix en els Alps lllevantins: «luogo adatto per far scivolare verso la valle i tronchi d'albeto tagliati», en el Comèlico, on precisament un dels llogarets es diu *Costalissoio* (i allà damunt hi ha una *lissa*, *ARom.* x, 136); friülà *lisso* «canale formato di travi, per farvi scivolare le grosse piante tagliate sui monti» (*AGI* IV, 337).

I és que per allà també el veiem en la forma verbal: venec. *slissar*, *slicegar*, lomb. *lisarse* 'lliscar, esllenejar-se' (*AIS*, m. 847, *sdruciolarsi*), sard *lassinare*, *lašinare*, *lišiginare*, campid. *lišinari*, sard *lassindzōzu* 'relliscós', logud. ant. *lansinosu*, *lanci*-, en els Condages de Trullas i de Silki (Ss. XIII i XII). I és clar que ja l'hem d'esperar en terres d'Oc: amb la doble variant sorda i sonora: Roergue *lisà* i *lissà* «glisser ---» (Vayssier), gascó *lissà*, *alissà* i *eslissà* (Palay, s. v., i s. v. *glissà*); en el Bearn amb alguna variant més diferent, que podríem classificar dins el repertori de les variants fonètiques esboscassat més amunt: *eslità*, i a la V. d'Aspa *eslinsà* (Lespy), sinó fos que aquella cal relligar-la amb el tipus estudiat a LLIDO, i que aquesta pot resultar d'una contaminació de l'aranès *eslinda-se* que és resultat fonètic normal en gascó del tipus